

Het Kruikje Op Reis (2) In Gera

Tentoonstelling "Den eigenen Vorstellungen Gestalt geben" (Je eigen denkbeelden vormgeven) in het MAK in Gera, Thüringen Dld).

Henny en Cees Schaap

Na het artikel "Het Kruikje op reis" in de vorige Graver bedachten Cees en ik dat het wel leuk zou zijn om naar de opening van de tentoonstelling te gaan op 22 juni en daar "De Tien Malen" te vertegenwoordigen. Wij wilden graag zien hoe de objecten uit Putten, de verzameling van twee andere eigenaren en die van ons daar tentoongesteld werden. We hebben toen besloten er een paar dagen naar toe te gaan omdat 650 km rijden voor één dag wel een beetje veel was. We hebben het museum in Gera laten weten dat we wilden komen en zij hebben voor ons een hotelkamer besproken.

Vrijdagmorgen vroeg zijn we uit Lelystad vertrokken en 's avonds 19 juni in Gera aangekomen. Zaterdag hebben we de stad verkend en gekeken waar het museum was. Als hotelgast hadden we recht op gratis openbaar vervoer en daar hebben we veel gebruik van gemaakt. Wat ons opviel is dat je op bijna elke straathoek een apotheek ziet en verder dat er heel hard wordt gewerkt aan restauratie van oude gebouwen en het opknappen van de grote flatgebouwen, waardoor het DDR-verleden steeds minder zichtbaar wordt. De Orangerie naast het hotel is pas enkele jaren geleden geheel gerestaureerd/herbouwd na de schade door de tweede wereldoorlog.

Zondagmiddag zijn we daar geweest naar een tentoonstelling van Bauhaus-schilderkunst. 'Toevallig' ontmoetten we daar Hans-Peter Jakobson, de conservator van het Museum für Angewandte Kunst (MAK, museum voor toegepaste kunst), zie afb. 1. Maandagmorgen zijn we op zijn uitnodiging aanwezig geweest

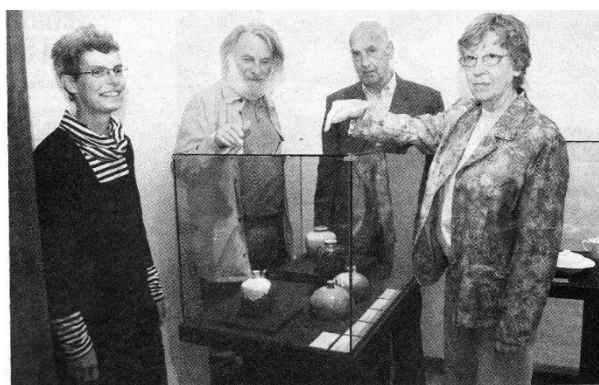

Afb. 1: Museum für Angewandte Kunst

bij de bijeenkomst met de pers met daarbij ook Christina Bitzke van het MAK. Er is Henny toen met klem gevraagd bij de opening 's avonds ook een toespraak te houden. Gelukkig had ze het artikel voor de Graver "Het Kruikje op reis..." in het Duits vertaald en heeft dat als basis gebruikt. Uit de reacties bleek dat het aardig goed is gegaan. De eerste spreker was Christine Neudert, Dezermentin Soziales der Stadt Gera (zij verving de burgemeester), de tweede spreker was de Amerikaanse consul, James Seward, die aan het eind van zijn verhaal zei dat mevrouw Henny Schaap uit Nederland nu zou vertellen hoe belangrijk Marguerite Friedlaender-Wildenhain in Nederland was. Dat was Henny echter helemaal niet van plan; zij ging vertellen waarom die twee Puttenaren dat hele eind gereden hadden om op dat moment daar te zijn. Zij was de derde spreker. De vierde en laatste spreker, die tevens de tentoonstelling opende, was Hans-Peter Jakobson. Daarna konden de genodigden en belangstellenden de tentoonstelling bezichtigen.

We zijn met hen langs de vitrines gelopen, hebben allerlei vragen beantwoord, uitgelegd waarom het atelier "Het Kruikje" en het museum "De Tien Malen" was genoemd. Vooral dat laatste was erg lastig uit te leggen in het Duits. Het museum in Gera verdient alle lof: het is werkelijk een hele mooie tentoonstelling geworden die een heel goed overzicht geeft van het werk van Marguerite Friedlaender-Wildenhain. Te beginnen in Duitsland, na haar vlucht voor het nationaal-socialisme de periode in Putten en daarna, toen de dreiging hier ook te groot werd en zij naar Amerika vertrok, het werk aldaar. De uitgeleende stukken uit Nederland pasten er wonderwel tussen, er waren geen doublures. Later die avond was er met Hans-Peter Jakobson en Henny ook nog een radio-interview.

De volgende dag stond er in twee kranten een artikel, in de Ost Thüringer Zeitung en in de Gera-bijlage van de Thüringsche Landeszeitung, zie *afb. 2*.

Christina Bitzke vom MAK, Kurator Hans-Peter Jakobson, Coes Schaap und Henny von Wilgenburg, die im niederländischen Putten die Erinnerungen an Friedlaender pflegen, in der Ausstellung. (Foto: HR)

Ästhetik und Funktion

Marguerite Friedlaender-Wildenhain und das Bauhaus – Sonderausstellung in Gera

Afb. 2: Foto en artikel uit de Ost-Thüringer Zeitung

We hadden een stapeltje folders van de musea in Putten meegenomen en die waren maandagavond al zo goed als op. Veel mensen waren geïnteresseerd maar konden op internet het museum "De Tien Malen" niet vinden en kregen nu het internetadres.

Dinsdag zijn we naar Dornburg gereden om daar de prachtige Rococo- en Renaissance-kastelen te bezoeken en ook de pottenbakkerij die daar nog steeds in het oude koetshuis is gevestigd. Daar heeft Marguerite een deel van haar opleiding gevolgd.

Woensdag zijn we naar Halle gegaan, naar dr. Katja Schneider, directeur van de Stichting Moritzburg en het museum aldaar. Haar hebben we voor het eerst ontmoet in 1999 bij de openingstentoonstelling van "De Tien Malen". Ook hebben we daar Burg Giebichenstein bezocht, ook daar heeft Marguerite gewoond en gewerkt. Die avond waren we uitgenodigd om met Hans-Peter Jakobson, zijn vrouw en Christina Bitzke uit eten te gaan in een echte "Thüringer Kneipe". Onderwerp van gesprek waren vooral de serviezen Paris en Five o'clock die Marguerite voor de Sphinx in Maastricht heeft ontworpen als inzending voor de werelddtentoonstelling in Parijs in 1937. Met deze ontwerpen won zij een prijs, echter men denkt

Stukje uit de Ost-Thüringer Zeitung, vertaald door Hennie Schaap:

Leven en kunst vormende impulsen heeft de in Lyon geboren dochter van Duits-Engelse ouders van 1919 tot 1925 in de Bauhaus-pottenbakkerij in Dornburg van Gerhard Marcks en Max Krehan gekregen. Hoofd van de werkplaats in Dornburg, leidster van de keramiekafdeling van Burg Giebichenstein, tot de nazi's in 1933 de Joodse wereldburger Friedlaender verdreven. Putten in Nederland is het eerste station van haar verbanning. Daar heeft zij met haar man Franz Rudolf Wildenhain een pottenbakkerij. Als de nazi's binnenvallen, emigreert zij naar de VS en richt de kunstenaarskolonie "Pond Farm" op. Nadat die uiteenvalt, gaat zij met de Pond Farm Pottenbakkerij alleen verder.

Acht stukken uit het werk van deze uitzonderlijke kunstenaar bevinden zich in de verzameling van het MAK, de rond de 100 tentoongestelde stukken zijn dus geleend uit alle grote Duitse keramiekverzamelingen, uit Nederland, uit het in 1999 geopende door vrijwilligers bemande "Het Kruikje"-museum in Putten, uit de VS en van veel privé-verzamelaars. Alleen de KPM Berlijn, vertelt conservator Hans-Peter Jakobson, reageerde op géén van zijn verzoeken. Toch gelukte het hem, onderdelen van het daar nog in de jaren 90 opnieuw in productie gebrachte servies, waarmee Friedlaender en de KPM in 1929 ontwerp-geschiedenis schreven, bij privé-verzamelaars te lenen.

dat beide niet in productie zijn genomen. En verder zijn er twee verschillende modellen bekend onder de naam Five o'clock wat tot interessante discussies leidde en uiteraard nader onderzoek vereist. Donderdag de 25e zijn we weer huiswaarts gereden en 's avonds weer in Lelystad aangekomen.

Kortom van alle kanten is het een hele positieve ervaring geweest. We zijn daar enorm hartelijk ontvangen en moesten iedereen bedanken voor de medewerking. Van de musea in Nederland waarvan men wist of ver-

moedde dat zij producten van "Het Kruikje" hadden, hebben er 3 positief gereageerd, andere hebben niet gereageerd of geweigerd iets uit te lenen. Men is het museum "De Tien Malen" en daarnaast ook het museum "Booijmans van Beuningen" te Rotterdam en het "Bonnefantenmuseum" te Maastricht zeer dankbaar voor de medewerking. Ook vond men het geweldig dat daarnaast nog drie particuliere verzamelaars bereid waren om uit te lenen.

Men wil nog een catalogus uitgeven maar er is op dit moment geen geld voor (dat klinkt bekend). Ook zitten zij met een chronische onderbezetting van vrijwilligers voor het museum. Wanneer u deze bijdrage leest is de tentoonstelling inmiddels voorbij en gaat "Het Kruikje" weer aan de terugreis beginnen.

+++